

Poštovani predstavnici vladinih i nevladinih institucija , Delegaciji EU, dobar dan svima.

Prije svega želim da se zahvalim Savjetu Evrope na organizovanju ove konferencije. Ona se poklapa sa periodom kada je počeo vidljivi rad „LGBT Foruma Progres”. Tačno prije godinu dana putem dnevne novine „Vijesti” javno sam saopštio svoju seksualnu orijentaciju i najavio početak borbe za poboljšanje položaja i prava LGBT osoba u Crnoj Gori.

Posebnu zahvalnost upućujem gospodinu Simonsen, gospodinu Van Der Veur i gospodji Annaciari Cerri koji su me uvažili i pozvali da govorim i direktno ukažem na probleme i izazove sa kojima se suočavamo samo zato što smo različite seksualne orijentacije ili rodnog identiteta kao i da saopštim ne samo stavove LGBT Foruma Progres već i svih drugih nevladinih organizacija koje se bave zaštitom i afirmacijom LGBT prava u Crnoj Gori.

Posebnu vam zahvalnost svi dugujemo što ste prepoznali značaj i potrebu da danas ovdje govore predstavnici samostalno i slobodno formiranih grupa a ne fingirane nevladine organizacije „Pravda na Balkanu” u čijem je osnivanju na žalost učestvovala i crnogorska Vlada.

Mislimo da nije transparentno niti korektno zbog ukupnih odnosa sa civilnim društvom i razumijevanja položaja LGBT osoba što je Vlada mimo kriterijuma i opravdanog razloga uspostavila partnerstvo sa ovom NVO, formiranom preko noći i uoči jedne od vladinih potreba, dodijela joj značajne finansijske i druge donacije, logističku podršku, a do danas takav tretman od strane Vlade nije dobio „LGBT Forum Progres” i druge nevladine organizacije istinski i na terenu posvećene pravima pripadnika seksualnih manjina.

Posljednje dvije godine LGBT prava dominiraju na crnogorskoj društvenoj, političkoj pa i kulturnoj agendi.

Zahvaljujući prije svega naporima nevladinih organizacija kao što su Juventas, Centar za građansko obrazovanje, Akcija za ljudska prava, Centar za antidiskriminaciju Ekvista, LGBT Forum Progres, kao i brojnih pojedinaca i stručnjaka poput Aleksandra Saše Zekovića i Marijane Laković unaprijeđeno je javno zastupanje ljudskih prava i interesa LGBT osoba u Crnoj Gori.

Preduzima se sve što je u našoj moći da se objektivno predstavi naš položaj, opseg i posljedice diskriminacije sa kojom se svakodnevno suočavamo i otklone posljedice izuzetno snažne homofobije i transfobije.

Prilika je da javno prepoznam i pohvalim postupak crnogorske Vlade ili preciznije rečeno potpredsjednika crnogorske Vlade gospodina Duška Markovića koji je, nakon višemjesečnih pregovora sa organizacijama civilnog društva, formirao tri stručne radne grupe, u kojima su prisutni legitimni i kvalifikovani predstavnici nevladinih organizacija, sa zadatakom da kreiraju Nacionalni plan borbe protiv homofobije i završe rad na analizama pravnih propisa koji se odnose na položaj LGBT osoba kao i školskih programa i udžbenika. To su stvari koje će dugoročno doprinijeti ne samo promjeni mentaliteta, koji kao što znate se veoma teško i sporo mijenja, već i pravilnijem i korektnijem pravnom, obrazovnom i institucionalnom tretmanu LGBT osoba i njihovih prava.

Koristim i ovu priliku da još jednom potpredsjedniku Vlade Dušku Markoviću čestitam na učinjenom iskoraku prema LGBT zajednici. To je ujedno bio i prvi konkretni korak manifestovanja snažne političke volje i spremnosti da se otpočne sa procesom zaštite LGBT zajednice. Sve do tada na snazi se bila čista demagogija, zavaravanje, ignorisanje LGBT pokreta kao i samoreklamerstvo Vlade za rad dobijanja određenih pohvala i poena pred međunarodnom zajednicom ali bez uporišta u činjenicama i stanjem na terenu.

Zato je postupak potpredsjednika Vlade, iz oktobra 2011., izuzetno važan, dugoročno ohrabrujući i dobro primljen u LGBT zajednici i biće pozitivno prepoznat u istoriji crnogorskog LGBT pokreta.

Dozvolite da se, kroz ukupno deset tečaka, sada osvrnem na određene oblasti i konkretne primjere tretmana LGBT osoba. Krenuću redom:

1.

Za razliku od ranijih godina, upravo zahvaljući pregovorima potpredsjednika Vlade sa organizacijama civilnog društva, poslednja tri mjeseca došlo je do poboljšanja institucionalnog tretmana LGBT zajednice i organizacija koje zastupaju njene interese. U ranijem periodu, podsjetiću, vladine institucije nisu pristupale konsultovanju domaćih NVO i stručnjaka prilikom planiranja, usvajanja i primjene mjera koje se odnose na položaj i poštovanje LGBT prava ali drugih marginalizovanih grupa. Dijaloga i saradnje sa civilnom društvom na žalost nije bilo ni kada je Vlada realizovala anti-diskriminatornu kampanju zbog čega su javno i oštro reagovala sve vodeće organizacije za zaštitu ljudskih prava. Uprava za kadrove i njena direktorka gospođa Svetlana Vuković maksimalno uvažavaju važnost edukacije državnih službenika o pravima LGBT osobe i njihove zaštite od diskriminacije i u tom pogledu realizuje se niz obuka koje se zajednički dizajniraju sa nevladinim organizacijama i uz angažovanje nezavisnih eksperata. Aktivnosti vladine Uprave za kadrove i njena otvorenost prema civilnom društvu su za posebnu podršku i pohvalu.

2.

Pozitivno je i to što je napokon, sredinom decembra prošle godine, iz crnogorske Vlade odstupio gospodin Ferhat Dinoša kojem su premijer i Parlament povjerali da bude ministar za ljudska i manjinska prava. Do poslednjeg dana svog mandata, dvije godine bez prekida, g. Ferhat Dinoša nije odustao od svog javnog kvalifikovanja LGBT osoba. Napustio je političku funkciju bez iskazanog žaljenja ili izvinjenja zbog neprimjerenog odnosa i izjava. Odbio je sve neophodne afirmativne mjere kako bi se popravio društveni doživljaj i status pripadnika tzv. seksualnih manjina. Odbio je i dijalog sa autentičnom LGBT grupom i zvanični prijem za sada jedinog javnog LGBT aktiviste.

Očekujemo da se do kraja prvog kvartala ove godine imenuje novi ministar za ljudska i manjinska prava. LGBT Forum Progres već je imao nezvanične kontakte sa predloženim kandidatom i možemo za sada reći da se radi o osobi koja će, bez obzira na partijske stavove i lične doživljaje, u punoj mjeri biti posvećena zaštiti svih ljudskih prava i evropskoj misiji Vlade čiji će postati član. Novi ministar će imati istorijsku šansu, da uz ostale aktivnosti i

poslove, a uz punu podršku civilnog društva, promoviše prekid prakse o nepoželjnosti homoseksualaca u Crnoj Gori.

3.

Iako u 2011. nije došlo do napredka u tretmanu transrodnih osoba u javnom zdravstvenom sistemu ostvaren je napredak u međusobnoj komunikaciji i institucinlnoj saradnji koja će dugoročno popraviti položaj i prava svih LGBT osoba, posebno transrodnih osoba. Ministar zdravlja dr Miodrag Radunović prvi je crnogorski resorni ministar koji je zvanično primio jedinog javno deklarisanog LGBT aktivistu i snažno se založio za unaprijeđenje položaja LGBT osoba u nacionalnom zdravstvenom sistemu. Posebno smo zadovoljni što je ministar zdravlja prihvatio, na zahtjev LGBT Foruma Progres i vođene komunikacije tim povodom, da se trijadni proces rodne konfirmacije transrodnih osoba (psihoterapija, hormonski tretman i hiruška operacija) uvrsti u sistem zdravstvene zaštite na teret državnog budžeta odnosno Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore. U toku su aktivnosti operacionalizacije zaključaka sa predmetnog sastanka. Uz to, dogovoreno je i da se jedan predstavnik LGBT Foruma Progres imenuje za člana Nacionalne komisije za borbu protiv HIV/AIDS-a kao i uključenje u planiranje i realizaciju aktivnosti Global Fonda u Crnoj Gori.

4.

Nakon početnog potpunog nerazumijevanja i neadekvatnog postupanja Uprava policije se opredijelila za ukupno poboljšanje tretmana LGBT osoba i odnosa sa LGBT zajednicom. Taj proces je započet zaključivanjem sporazuma o razumijevanju i saradnji između Uprave policije i LGBT Forumom Progres. Nadamo se da će zaštita ljudskih prava LGBT osoba i dalja izgradnja senzibiliteta policajaca za pristup LGBT zajednici biti jedan od prioriteta i novog menažmenta policijske organizacije. Prilika je da se zahvalim bivšem direktoru crnogorske policije gospodinu Veselinu Veljoviću i njegovom menadžerskom timu na dobroj komunikaciji i saradnji. Nasilje nad LGBT osobama kao i porodično nasilje nad osobama zbog njihove prepoznate seksualne orijentacije ili rodnog identiteta crnogorska policija sada objektivnije, kvalitetnije i ažurno procesuiraju. Posebno smo ponosni što smo krajem 2011. godine upravo kroz blisku saradnju sa policijom uspješno okončali dva primjera porodičnog nasilja. Zabrinjavajuće je što u policiji, kao najvećem državnom aparatu, i dalje radi značajan broj homofobnih i nesenzibilisanih policijskih službenika ali je pohvalno što policija nastavlja sa obrazovanjem svojih službenika kako na domaćoj tako i međunarodnoj sceni, uključujući se i u aktivnosti ILGE. Boljem tretmanu LGBT zajednice od strane policije posebno je doprinio Savjet za građansku kontrolu rada policije, kolektivno ombudsman tijelo specijalizovano za pitanja policije. Ovaj Savjet se kod NVO i u LGBT zajednici prepoznaje po svom stručnom, objektivnom, profesionalnom i partnerskom pristupu.

5.

Zahvaljujući upornosti NVO sektora i naporima policije došlo je do napretka u kažnjivosti diskriminacije i nasilja nad LGBT osobama. Međutim primjetno je da tužioci i druge nadležne institucije ne reaguju na različite javne homofobne ispade pa se zaključuje, s obzirom na njihova službena ovlašćenja, da ih, odobravaju.

Krajem 2010. prijavljen je prvi napad na LGBT osobu u Crnoj Gori. Od tada pa do sada postoji više desetina prijava uznemiravanja, prijetnji, govora mržnje i fizičkih napada nad LGBT osobama.

Nasilje i diskriminacija nad LGBT osobama uglavnom se tretiraju kao prekršajna a ne krivična djela. Kod većeg dijela političke elite, u policijskim i bezbjednosnim krugovima seksualna orijentacija, različita od heteroseksualne, smatra se profesionalnim i moralnim deficitom. Ona je za njih i mogućnost javne diskreditacije i efikasno sredstvo disciplinovanja političkih neistomišljenika. Državno tužilaštvo nije preduzeo ništa da se rasvijetle takvi slučajevi.

Zakon o zabrani diskriminacije u praksi nije djelotvoran i postupci se ne tretiraju hitnim kako nalaže zakon. Zabrinjavajuće što sudije Osnovnog suda u Podgorici, pred kojim su u toku dva parnična i jedan krivični postupak, ne uvažavaju zahtjeve za bar djelimično isključenje nego direktno učestvuju u povredi prava na privatnost pa i javnom linču LGBT osoba. Ovakav situacija ukoliko se brzo ne promijeni učiniće da se LGBT osobe potpuno obeshrabre da prijavljuju nasilje i diskriminaciju ili da se pojavljuju u svojstvu svjedoka nasilja ili diskriminacije. Neophono je nastaviti sa edukacijom nosilaca pravosudnih funkcija i spriječiti homofobnu praksu, prisutnu kod pojedinih sudija, posebno namjernu opstrukciju pojedinih postupaka i prihvatanja izmišljenih svjedoka samo kako bi se postupci obesmislili a LGBT žrtve izložile dodatnom omalovažavanju i uznemiravanju.

6.

Centar za građansko obrazovanje, LGBT Forum Progres i nezavisni stručnjak mr Aleksandar Saša Zeković, uradili su analizu crnogorskih školskih programa i udžbenika koja pokazuje potpunu nevidljivost seksualnih manjina i transrodnih osoba u crnogorskoj obrazovnoj politici i praksi. Zbog neadekvatnog tretiranja LGBT osoba i LGBT prava u odobrenim školskim udžbenicima za osnovnu i srednju školu, „Ekvista“ i Progres, podnijeli su pritužbu Ombudsmanu protiv državnog Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva. Ombudsman se o pritužbi nije izjasnio ni nakon više od pola godine. Pozitivno je što je nakon pregovora Vlade i civilnog društva formirana vladina ekspertska grupa, kojom koordinira upravo predstavnik civilnog društva, sa zadatakom da uz analizu svih školskih udžbenika pruži i odgovarajuće preporuke. Realno je očekivati da se za oko dvije godine počne sa objektivnim i afirmativnim predstavljanjem LGBT osoba u javnim školskim programima i udžbenicima.

7.

Pokretanje rada prve LGBT grupe, javno deklarisanje prvog aktiviste i procesuiranje nasilja i mržnje nad LGBT osobama razlog su što je LGBT tematika u medijima i javnosti bila je prisutnija nego ranijih godina. Značajno je poboljšana kvaliteta priloga u svim medijima ali je i dalje registrovan jedan broj njih koji homoseksualnost tretiraju kao devijaciju a LGBT kao

nestabilne i bolesne osobe. Djelimično je poboljšana odgovornost i ažurnost medija po pitanju objavljivanja komentara na njihovim portalima. Tome je doprinijela promocija, od strane grupe NVO, relevantne regionalne sudske prakse. Prilikom mog autovanja urednici medija su dozvoljavali da se na njihovim portalima objavljuju krajnje uvrede i poniženja ne samo na moj račun, nego in a račun kompletne LGBT populacije i osoba iz javnog života koji nas snažno podržavaju. Takođe dozvolili su i objavljivanje krajnje privatnih podataka koji se odnose na moju porodicu uz objavljivanje adrese na kojoj stanujem. Prilika je da konstatujem da su nacionalni javni servis Radio i Televizija Crne Gore i LGBT Forum Progres zaključili Sporazum o razumijevanju i saradnji koji je doprinio većoj i objektivnijoj prisutnosti LGBT prava u programu nacionalne televizije. Između ostalog, ova kuća je u udarnim terminima, protekla tri mjeseca, emitovala kulturni TV spot koji promovise ljubav muških gay osoba a koji su zajednički producirali CGO, Progres i kuća Koala.

8.

Uspostavljen je i direktan kontakt između vodećih političkih partija i LGBT zajednice. LGBT Forum Progres obavio je veoma transparentan proces konsultacija sa rukovodstvima političkih partija. Lideri većine partija saopštili su zadovoljstvo što je LGBT zajednica postala vidljiva i što napokon imaju priliku da razgovoraju sa nekim koje je njen pripadnik. Pohvalno je što su sve političke partije imale saglasnost sa Progresom oko prava na život i prava na slobodu okupljanja i odsustva nasilja bilo koje vrste kao i što je promijenjena ranija retorika političkih opcija takozvane nacionalne, desne, prepoznatljivosti.

9.

Ostvarili smo napredak i po pitanju održavanja Povorka ponosa u Podgorici. Potpisivanjem zajedničke izjave o tom važnom događaju Vlada i LGBT FORUM Progres zajednički su ocijenili da je prva Povorka ponosa istorijski važan događaj koji treba da potvrdi sposobnost države Crne Gore da prihvata i njeguje ravnopravnost. Vlada Crne Gore će tom događaju pružiti podršku i blagovremeno uzeti učešće u radu Organizacionog odbora na nivou koji će omogućiti kvalitetno donošenje odluka. Zadovoljan sam što će Vlada sa svoje strane uraditi sve da Povorka ponosa bude prepoznata kao dostojanstven i ozbiljno pripremljen i realizovan događaj, kojim će država Crna Gora potvrditi svoj demokratski kapacitet i privrženost poštovanju ljudskih prava.

10.

Na kraju želim istaći da više nijedna osoba u Crnoj Gori ne mora trpjeti diskriminaciju i nasilje u sopstvenom okruženju, prije svega u porodici. Prvog decembra 2011. LGBT Forum Progres, uz podršku Vlade Kraljevine Holandije, otvorio je prvo, veoma funkcionalno, LGBT sklonište. To je sigurno mjesto za sve one kojima porodica uskratila podršku i krov nad glavom zbog njihove seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Za ukupno 60 dana rada sklonište imalo ukupno tri štićenika/ce i trenutno se u njemu nalazi i jedna transrodna osoba. Očekujemo da i Vlada Crne Gore pruži najavljenju i obećanu podršku radu ovog mehanizma.

Donosioci odluka u Crnoj Gori moraju biti svjesni da LGBT osobe trebaju i traže njihovu podršku, pažnju i zaštitu. LGBT osobe ne žele bilo kakve povoljnosti i drugačiji tretman već samo toleratnost i prihvatanje i omogućavanje vođenja dostojanstvenog života. Dozvolite nam da dišemo punim plućima i ne stidite se nas zbog naše različitosti – stalna je poruka LGBT zajednici onima koji odlučuju i u njeno ime.

Iako nema dana da ne doživim neprijatnost, uvredu, dobacivanje, podrugljivu šalu, ignorisanje ili ustručavanje pri uspostavljanju uobičajenog socijalnog kontakta ne prihvatom da živim u podzemlju, ne prihvatom da se krijem, ne prihvatom da se predstavljam suprotno od onog što jesam, ne prihvatom da glumim i statitarm u sopstevnom životu i ne prihvatom da mi bilo ko uskraćuje slobodu kretanja i slobopdu izražavanja.

U ime LGBT zajednice i crnogorskog civilnog društva pozivam Vladu Crne Gore da uz donošenje zakona o istopolnim zajednicama, promjenama u obrazovanju, kroz osiguranje uslova za kvalitetno i objektivno funkcionisanje sudske vlasti, tužilačke organizacije i policije, podrške radu odgovarajućeg skloništa kako bi se dugoročno povećao broj LGBT vidljivih osoba učini sve što je potrebno i bez daljih odlaganja kako bi se sprovele u praksi sve relevantne preporuke Savjeta Evrope koje su veoma jasne i precizno usmjeravaju.

Hvala vam strpljenju da mesaslušate i vašoj pažnji.

Zdravko Cimbalević,

izvršni direktor, LGBT Forum Progres